

NHH

Klimadebatten: Mange stemmer og mange budskap

Trine Dahl, Norges Handelshøyskole (NHH)

Kjersti Fløttum, Universitetet i Bergen

www.uib.no/prosjekt/lingclim

Fenomenet 'klimaendring'

- Det kan ikke sees eller oppleves direkte (kun effektene)
- Det er både globalt og lokalt
- Det karakteriseres av usikkerhet og risiko
- Kommunikasjon og beslutninger om handling eller mangel på handling samspiller med menneskers verdier og holdninger

- Et flerfaglig forskningsprosjekt med utgangspunkt i språkets rolle i klimadebatten
- Deltakende disipliner: lingvistikk, psykologi, statsvitenskap, geofysikk, datavitenskap
- Hjemmehørende ved Universitetet i Bergen; samarbeid mellom UiB, Norges Handelshøyskole og UNI Research
- Finansiert av Forskningsrådet (2013-2016) under SAMKUL-programmet

LINGCLIM foretar

- lingvistiske studier av ulike tekstsjangre (rapporter, avisartikler, blogginnlegg, taler..) fra vitenskap, politikk og media
- psykologiske eksperimenter
- spørreundersøkelser: Norsk medborgerpanel, skoleprosjekt (ungdommens stemmer)

Språk

- Reflekterer og uttrykker saksforhold og meninger, holdninger og handlinger
- Påvirker holdninger og handlinger
- Er et kommunikasjonsmiddel som åpner for mange tolkninger
- Språket kan derved skape nye virkeligheter

- Hvordan folk påvirkes og hvor stor innflytelsen er, avhenger av kontekstuelle faktorer som for eksempel:
 - kunnskapsnivå
 - tillit
 - gruppetilhørighet (nasjonal, politisk, religiøs, psykologisk...)
 - egne verdier og interesser

Klimadebatten

Mange aktører med forskjellig agenda

- Vi spør:
 - Hvordan skaper de enkelte aktørene sin agenda? Hvilke lingvistiske og retoriske virkemidler tas i bruk?
 - Hvordan påvirkes folk/opinionen?
- Vi påstår:
 - Språk spiller en avgjørende rolle når klimakunnskap og klimapolitikk skal formidles
- Vi observerer:
 - Forskjellige stemmer formidler forskjellige historier

Stemmer

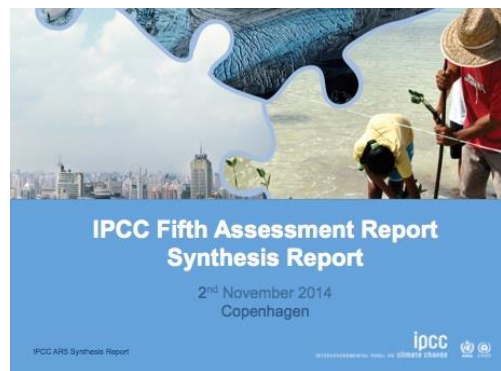
- Forskere fra flere disipliner (naturvitenskap, samfunnsvitenskap, humaniora)
- Politikere, organisasjoner
- Media
- Folk flest: kvinner/menn, yngre/eldre, FRP-velgere/SV-velgere

Budskap

Vitenskapen

FNs klimapanel (2014):

NHH

- Den menneskelige påvirkningen av klimasystemet er tydelig
- Jo mer vi forstyrrer klimaet, jo høyere blir risikoen for utbredte og irreversible endringer
- Vi har muligheten til å begrense klimaendringer og bygge en bedre og bærekraftig framtid.
- Kilde: bjercknes.uib.no

Politikken

James Inhofe, formann for det amerikanske senatets miljøutvalg:

- *Mennesket kan ikke forandre klimaet, det er det bare Gud som kan. Klimaet er i endring, klimaet har alltid endret seg, og det vil alltid endre seg. Problemet er at noen mennesker er så arrogante at de tror de kan endre klimaet, men man kan ikke endre klimaet.*

- dagbladet.no, 29. januar 2015

De unge

Elever i videregående skole i Bergen (2013):

- *Forskerne er såpass smarte at fremtiden ikke blir ødelagt.*
- *Teknologien utvikles hele tiden. Jeg ser optimistisk på fremtiden.*
- *Mennesket er generelt egoistisk, spesielt kanskje nordmenn.*
- *Norge bør gå foran med et godt eksempel, spesielt fordi vi er en oljenasjon.*

Klimadebatten i et 'klarspråk'-perspektiv

Det er absurd å legge fram en stortingsmelding om klimamål uten å si noe om hva de nasjonale målene om utslippskutt skal være. Snakk om **tåkeprat.**

- Nina Jensen, Generalsekretær WWF Norway, 6. februar 2015

Budskap og språklige virkemidler

Virkemidler

- Terminologi / standardisering
- Agens (hvem utfører handlinger?)
- Pronomenet VI (hvem er inkludert?)
- Presupposisjoner
- Metaforer

Terminologi / standardisering

- FNs klimapanel (IPCC)
 - Etablerte retningslinjer for å kommunisere usikkerhet
 - Sannsynlighet angis på en skala:
 - *virtually certain* (99-100%) ... *likely* (66-100%) ...
exceptionally unlikely (0-1%)

Klimaforskerne

- The scientists were so sceptical about **geo-engineering** that they dispensed with the term, opting for “**climate intervention**”. **Engineering** implied a measure of control the technologies do not have, the scientists said.

- theguardian.com, 10. februar 2015

I politikken

- Guvernør Rick Scott i den klimautsatte delstaten Florida har etter sigende satt krav om endringer i offentlig språkbruk:

- *klimaforandringer*

klimafaktorer

- *sea-level rise*

nuisance flooding

Det lingvistiske begrepet AGENS

- **Togradersmålet krever** en rask utfasing av olje- og gassproduksjonen, også den norske.
- Hvem er den utførende part?

- **Sterke reaksjoner mot flytting av iskanten**

- Både miljøvernorganisasjoner og politikere reagerer kraftig på forslaget til klima- og miljøminister Tine Sundtoft (H) om å plassere iskanten lenger nord.
- aftenbladet.no, 20. januar 2015

- **Vi har ikke flyttet iskanten. Den har flyttet seg selv.**

- Statsminister Erna Solberg (H) avviser at det er et politisk ønske som har flyttet iskantsonen vekk fra enkelte lisensområder i Barentshavet.
- aftenbladet.no, 20. januar 2015

Konsensus-skaping

- Pronomenet **VI**

-Det enkelte land har et ansvar for å føre en aktiv nasjonal politikk for å redusere utslippene av klimagasser. Det har vært bred politisk enighet i Norge om at vi skal ta et slikt ansvar. [...] Vi har også satt oss ambisiøse mål om å redusere de nasjonale utslippene og omstille Norge til et lavutslippssamfunn fram mot 2050.

- (Meld.St.21, 2011-2012, ss.11-12)

- Presupposisjoner

- Klimaforhandlingene prioriteres høyt av Norge. [...] Det er viktig å fortsette å være aktive med nye forslag innenfor de formelle klimaforhandlingene. [...] Som polarnasjon ønsker regjeringen også at Norge skal fortsette sin ledende rolle med å overvåke og dokumentere klimaendringene i Arktis.

- (Meld.St.21, 2011-2012, ss.93-94)

Metaforer

- De er gode som forklaringsvirkemiddel, men brukes samtidig evaluativt til å fremme holdninger:
- Norge er oljelandet som bruker oljepenger på klimatiltak og er en pådriver for en internasjonal klimaavtale. Vi bør fremover bruke kreftene til å diskutere hvordan oljeinntektene kan benyttes til å gi Norge et grønt forsprang. Debatten om å la oljen ligge er **et sidespor**.
 - Klima- og miljøminister Tine Sundtoft og olje- og energiminister Tord Lien
 - Vg.no, 26. august 2014

- Regjeringen kan ikke lenger **ri to hester** samtidig. Togradersmålet krever en rask utfasing av olje- og gassproduksjonen, også den norske. Debatten om dette er alt annet enn et sidespor.

- Glen Peters, seniorforsker, CICERO Senter for klimaforskning, vg.no, 28. august 2014

- Oljevirksomhet langt nord i Barentshavet er et **gigantisk veddemål** mot vellykket klimapolitikk og en feilslått næringsstrategi for de nordligste fylkene. Fallet i oljeprisen gir en mulighet til å bygge opp andre næringer, ikke gi **kunstig åndedrett** til fortidas industri

- Nestleder i miljøstiftelsen Zero, Kari Elisabeth Kaski, dagbladet.no, 20. januar 2015

Eksempel på lingvistisk analyse

Norge: to historier

- **Vi** bør lytte til sjefen for FNs miljøprogram, Achim Steiner. [...] budskapet hans var klart: Om Norge hadde **stengt oljekranene**, ville den globale effekten av dette vært ubetydelig. Dersom Norge hadde sluttet med **regnskogsatsingen**, bremset utviklingen av **fornybar energi** eller gitt opp **vår konstruktive rolle i klimaforhandlingene**, ville de negative konsekvensene vært større. [...]

- Norge er oljeprodusenten som bruker oljeinntektene på klimatiltak og som kjemper for reguleringer som til syvende og sist kan skade våre økonomiske interesser. Det er et paradoks som **vi egentlig** bør være stolte av.

- Tine Sundtoft, klima- og miljøminister og Tord Lien, olje- og energiminister, vg.no, 26. august 2014

Forenkling av komplekse budskap?

- I would give you the piece of advice, not to provide us with too many moving targets, because it is already a very, very complicated process. And I need your assistance to push this process in the right direction, and in that respect, I need fixed targets and certain figures, and **not too many considerations on uncertainty and risk and things like that.**
- Råd til klimaforskere fra Anders Fogh Rasmussen, tidligere dansk statsminister på IARU Climate Congress, København, 12. mars 2009